

Aggression portaat

Aggression portaat kuvaa ihmisen kehitystä vauvasta aikuiseksi asti, ja etenkin haastavien tunteiden hallinnan kautta. Tutustu sisun, tahdon ja uhman portaisiin ja tue lasta ja nuorta hänen ikä- ja kehitystasonsa mukaan!

1. Ole minun! (0-1v) Ihan pieni lapsi on täynnä tunteita, myös itkua ja lohduttomuutta. Hän tarvitsee paljon tyyntelyä ja yhteistä iloa. Vauvan itkun viestejä ovat: Olen täällä, huomaa minut! Kuka välittää minusta?

Kenet saan paikalle? Olenko ollenkaan tärkeä? Selviydynkö hengissä? Itkussa on myös voimaa ja tahtoa pysyä lähellä, saada läheisyyttä ja kiintymyssuhteita.

2. Tutkimusmatkailija (1-2v) tarvitsee turvallisen aikuisen ohjausta ja seuraa. Lapsi on tiiviisti aikuisen kanssa, koko ajan peilaten ja tukeutuen, rimpuillen tai riehuen. Hän tutustuu maailmaan ja kaikki uusi on ihanaa. Lapsi uskaltaa mitä vaan ja tarvitsee jonkun kertomaan mikä on turvallista, ja olemaan rajana ja turvana. Ei-sanaa opetellaan, mutta eniten lapsi tarvitsee ohjeita mitä saa tehdä.

3. Tahdon tahtoa! (2-3v) Lapsi käy läpi tunnekuohuja, jolloin aikuisen tulee pysyä turvallisena ohjaajana. Lapsi on täysin riippuvainen aikuisesta ja tarvitsee rauhoittuakseen aikuisen turvaa ja suojaajaa kun yltiöväsymys tai riehumisraivo yllättää. Tahtoa ei tarvitse pelätä eikä poistaa vaan oppia sietämään sitäkin tunnetta. Lapsi ei hallitse tunteitaan mutta haluaa päättää ainakin joskus ja osata itse.

4. Vastaa minulle (3-4v). Lapsi haastaa aikuisen selittämään, opastamaan ja ohjaamaan monimutkaisessa maailmassa. Lapsi ymmärtää, että omaa käytöstä voi ohjaila ja jopa toisen käytökseen voi vaikuttaa eli oppii valtavasti sosiaalisia taitoja. Kyselykausi on kuumimmillaan ja joskus lapsi uupuu valtavasta tietomäärästä. Kuitenkin sanat antavat valtaa ja tuovat turvaa: ihmisen selittämään mikä, mitä, miksi. Mielikuvituskaveri voi tukea lapsen itsetuntoa ja itsesäätelyä.

5. Super star (4-5v). Lapsi kaipaa ihailua ja olla aikuisen kanssa ja katseen kohteena. Hänellä voi olla fantasiarooli, sillä mielikuvituksen taidot helpottavat pienuuden kokemusta. Hän pyytää: Katso minua, katso mitä osaan! Hän haluaa olla ihana ja hyvä, oikeanlainen. Kehu ja kiitä lasta paljon, kun hän toimii mukavalla tavalla, sillä itsetunto ja minäkuva rakentuvat. Anna lapsen huomata, että hän saa parhaiten huomiota hyvällä.

6. Ole kaveri (5-6v). Kaveriportaalla tavoitellaan toisten lasten ystävyyttä, samalla harjoitellaan riitaa ja sopimista, valtaa ja toisen tahdon sietämistä. Lapsi oppii ystävyuden sääntöjä ja miten ystävän saa ja voi säilyttää. Ulkopuolisuuden ja yksinäisyyden kokemukset satuttavat. Lapsen pitää oppia huomioimaan kaikkia muitakin, tunnistamaan kiusaamista ja hillitsemään tunteitaan.

7. Salainen – julkinen (6-7v). Lapsi on oivaltanut salaamisen mahdollisuuden ja omantunnon olemassaolon. Hän ehkä kokeilee näpistämistä tai valehtelemista ensimmäisiä kertoja todella tietoisesti ja pinnistelee pystyäkseen pitämään salaisuuden tai päättääkseen kenelle sen voi jakaa. Lapsi opettelee keskustelemaan omantunnon kanssa ja koettaa voiko sitä vaientaa. Hän ajoittain hakee etäisyyttä ja yksityisyyttä.

8. Osa laumaa (7-9v). Kaveriporukan merkitys kasvaa ja kaverit yllyttävät tekemään kiellettyjäkin juttuja. Lapsi arvioi, miten vallan tai väkivallan käyttö ryhmässä toimii. Kiusaaminen satuttaa. Lapselle on tärkeää kuulua lapsiryhmään, eikä vanhempien suosio enää olekaan tärkeintä. Oikeudenmukaisuus, sääntöjen merkitys, muiden ottaminen huomioon ja vallan käyttö ryhmässä ovat opettelussa.

9. Näytön paikka (9-11v). Lapselle on tärkeää on saada arvostusta muilta lapsilta ja harjoitella omaa osaamista ja taitoja. Lapsi voi aloittaa uusia harrastuksia, kilpailuvietti kasvaa ja samoin voitonhalu ja näytönhalu kavereille. Ystävyyssuhteet alkavat olla riipaisevan kipeitä katketessaan. Lapsi haluaa näyttää, että hän pärjää ja on jossain asioissa hyvä, ja etenkin hän tavoittelee toisten lasten ihailua.

10. Kehu minua (10-12v). Lapsi tai nuori alkaa olla epävarma ja hämmentynyt ja kokea ahdistusta muuttuvasta kehostaan. Ensin lapsi koettaa miellyttää ja pitää kiinni pienuudestaan. Epävarmuus ja hämmennys näkyy joskus kaikesta lapsen olemuksessa, kun hän ei tiedä miten pitäisi oikein olla ja haluaa olla kuten muut. Hänelle on tärkeää saada tukea ja hyväksyntää ja hän voikin olla avulias ja ystävällinen. Jossain sisällä on kuitenkin hämmennystä, kun kaikki muuttuu, ja kukaan ei tiedä mitä siitä seuraa.

11. Olenko outo (10-15v). Lapsi tai nuori on välillä ison ja välillä pienen oloinen. Omaa kehoa ehkä piilotellaan jättipaidan, pipon, kasvoja peittävien hiusten tai meikin taa. Välillä taas lapsi pukeutuu ja käyttäytyy pienemmän lapsen tavoin. Itsetunto kokee helposti kolhuja ja moni tuntee olevansa väärän kokoinen ja näköinen. Kiusaaminen ulkonäköön liittyvissä asioissa korostuu kaveripiirissa. Lapsi ei tunne omaa kehoa omakseen.

12. Vallankumous (12-15v). Perinteet, pysähtyneisyys, kaikki turvallinen alkavat tuntua varhaisnuoresta ä vähemmän tärkeältä. Uhmaamisen ja vallanhalu nousevat. Uusi vahvuuden tunne lievittää epävarmuuden ja haavoittuvuuden kokemusta. Se myös irrottaa kodin turvallisesta ilmapiiristä ja liittää saman ikäisten joukkoon. Tupakka- ja alkoholikokeilut saattavat alkaa. Riskienotto ja elämysten hakeminen voivat kiehtoa. Aikuisen ei pidä ottaa henkilökohtaisesti lapsen tunteita, vaan oltava neuvotteleva ja ohjaava silloinkin, kun varhaisnuori ei ole.

13. Kosminen yksinäisyys (13-16v). Nuori voi kokea ahdistavana oman yksilöllisyytensä. Hän voi tuntea kipeää irrallisuutta ja yksinäisyyttä ja olevansa kuin eri maailmassa suhteessa kavereihin ja kaikkiin. Hän häilyy kahden vaiheilla, turvautuako lähiaikuisiin vai ikätovereihin. Oma elämä ja tulevaisuus kiehtovat ja pelottavat. Nuori toivoisi, että hänellä olisi hyvä ystävä ja sielunkumppani, jonka kanssa voisi olla aito.

14. Provokaatio (14-17v). Nuori saattaa peittää epävarmuuttaan isotteluun ja uhmaan. Samalla hän voi haastaa aikuiset yhä tiukempaan rajanvetoon. Uhmaamalla myös testataan, onko omalla vallalla rajoja ja välittävätkö aikuiset oikeasti. Olemalla vastakohta siitä, mitä aikuiset nuorelta odottavat, hän voi tavoitella itsenäisyyden ja erillisyyden kokemusta. Nuori testaa, onko tutuista aikuisista hänelle vastusta ja turvaa. Samalla hän kerää itselleen uskallusta kasvaa itsenäisyyttä kohti.

15. Joukossa vahva (14-18v). Heittäytymällä huolettomaan kaveriporukkaan nuori hakee turvaa kaverijoukon vahvuudesta ja vastuun jakamisesta ryhmässä. Kavereiden kanssa nuori tuntee olevansa ehjempi ja pärjäävämpi. Hän uskoo, että kaverit ymmärtävät ja huolehtivat hänestä. Ajoittain vertaisryhmän arvot ohittavat omat yksilön arvot tai oman perheen säännöt.

16. Vaadin arvoni (16-19v). Nuori alkaa yhä enemmän käyttäytyä kuin aikuinen ja vaatia itselle arvostavaa, tasavertaista kohtelua. Irrottautuminen ikätoverijoukosta kohti yksilöllisiä elämänvalintoja ja arvoja. Nuorelle on erityisen tärkeää tasa-arvoinen kohtelu ja ettei häntä kohdella enää kuin lasta. Hän alkaa olla jo matkalla kohti omia päämääriään.

17. Lennän pesästä (18-25v). Nuoren suhde vanhempiin etäännyy ja voi myös ärsyttää molemmin puolin. Lopulta nuori aikuinen tuntee, että on lähes pakko lähteä pois kotoa ja ottaa etäisyyttä vanhempiin ihan konkreettisesti. Nuori aikuinen ahdistuu kodin ilmapiiristä, jossa hän kutistuu jälleen lapseksi. Toisaalta rohkeus on jo kasvanut suureksi lähteä omalle tielle yrittämään pärjäämistä itsenäisesti.

18. Omin jaloin (aikuisuus). Nuoren aikuisen pärjääminen, itsenäisyys ja riippumattomuus alkaa olla kehittynyt ja hän voi asettua yhteiskunnan aikuiseksi osaksi.